
**Лекція 3. СПОРТ ДЛЯ ВСІХ В НАЦІОНАЛЬНІЙ
ДОКТРИНІ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
В УКРАЇНІ**

1. Загальні положення.
2. Мета та завдання розвитку фізичної культури і спорту.
3. Фізичне виховання та масовий спорт (спорт для всіх) у формуванні здорового способу життя.
4. Економічна діяльність у сфері фізичної культури і спорту.
5. Забезпечення розвитку фізичної культури і спорту.
6. Міжнародна діяльність у сфері фізичної культури і спорту.

1. Загальні положення

Що таке Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту?

Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту (далі — Доктрина) — це система концептуальних ідей і поглядів на роль, організаційну структуру та завдання фізичної культури і спорту в Україні на період до 2016 року з урахуванням стратегії розвитку держави та світового досвіду.

Що є метою Національної доктрина розвитку фізичної культури і спорту?

Метою Доктрини є орієнтація українського суспільства на поетапне формування ефективної моделі розвитку фізичної культури і спорту на демократичних та гуманістичних засадах.

Яку ідею покладено в основу Доктрини?

В основу Доктрини покладено ідею задоволення потреб кожного громадянина держави у створенні належних умов для занять фізичною культурою і спортом.

Важливим чинником чого є фізичної культура як складова загальної культури суспільства?

Фізична культура як складова загальної культури, суспільними проявами якої є фізичне виховання та масовий спорт, є важливим чинником здорового способу життя, профілактики захворювань, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних цінностей та створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини.

Якими є головні завдання спорту?

Спорт сприяє досягненню фізичної та духовної досконалості; людини, виявленню резервних можливостей організму, формуванню патріотичних почуттів у громадян та позитивного міжнародного іміджу держави.

Якими є завдання держави у формуванні та подальшому вдосконаленні сфери фізичної культури і спорту?

Держава реалізовує заходи, спрямовані на формування та подальше вдосконалення сфери фізичної культури і спорту. Важливим завданням цієї роботи є забезпечення оптимальної рухової активності громадян у повсякденній діяльності, подолання недооцінки можливостей фізичної культури у формуванні здорового способу життя, зміцненні здоров'я (передусім серед молоді) та у розв'язанні інших важливих соціально-економічних проблем.

Якими є напрями вдосконалення система масових занять спортом серед дітей?

Підлягає вдосконаленню система масового залучення дітей до початкових занять спортом, відбору найбільш обдарованих спортсменів та підвищення їхньої майстерності на етапах багаторічної підготовки, та проведення міжнародних, всеукраїнських спортивних заходів, створення розгалуженої мережі сучасних спортивних споруд як для потреб спорту вищих досягнень, так і для потреб масового спорту. *Необхідно усунути розбалансованість між обсягами підготовки та реальними потребами у фахівців з фізичної культури і спорту, потребує вдосконалення кваліфікація кадрів.*

Які організації стимулює держава для розвитку стратегічних напрямів розвитку фізичної культури і спорту?

Держава стимулює об'єднання зусиль заінтересованих державних, громадських, приватних організацій та широких верств населення для визначення стратегічних напрямів розвитку сфери фізичної культури і спорту, прогнозування перспективних процесів, використання системного і програмно-цільового підходів у розробленні та здійсненні практичних заходів.

2. Мета та завдання розвитку фізичної культури і спорту

Що є метою розвитку фізичної культури і спорту?

Створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності кожної людини впродовж усього життя, досягнення нею достатнього рівня фізичної та функціональної підготовленості, сприяння соціальному, біологічному та психічному благополуччю, поліпшенню стану здоров'я, профілактиці захворювань і фізичній реабілітації;

Що є метою розвитку дитячо-юнацького та резервного спорту фізичної культури і спорту?

Залучення до дитячо-юнацького та резервного спорту обдарованих осіб, створення умов для максимальної реалізації їхніх здібностей у спорті вищих досягнень, задоволення видовищних запитів населення формування у громадян почуття гордості за свою країну, підвищення авторитету держави у світовому спортивному русі.

На вирішення яких завдань спрямовується державна політика у сфері фізичної культури і спорту?

- формування у населення сталих традицій та мотивацій щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого чинника забезпечення здорового способу життя;
- удосконалення форм залучення різних груп населення до регулярних та повноцінних занять фізичною культурою і спортом;
- удосконалення на науково обґрунтованих засадах системи дитячо-юнацького спорту;
- підвищення якості відбору обдарованих осіб до системи резервного спорту, створення умов для розвитку індивідуальних здібностей спортсменів на етапах багаторічної підготовки; удосконалення системи формування та підготовки національних збірних команд, передусім з олімпійських видів спорту;
- переорієнтування системи керівництва сферою фізичної культури і спорту на забезпечення поєднання зусиль організацій фізкультурно-спортивної спрямованості;
- сприяння поширенню клубної системи у сфері фізичної культури і спорту;
- будівництво за підтримки органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування сучасних спортивних споруд, належне їх обладнання та використання;
- удосконалення економічних засад у сфері фізичної культури і спорту, запровадження ефективних моделей її кадрового, фінансового, матеріально-технічного, наукового, медичного та інформаційного забезпечення.

3. Фізичне виховання та спорт для всіх у формуванні здорового способу життя

Які чинники визначають зміст і обсяг занять з фізичного виховання і спорту?

Формування та реалізація бажання використовувати рухову активність у повсякденній діяльності відбувається на підставі індивідуальних особливостей і потреб кожної людини. Першочергового значення набуває формування у громадян переконання у необхідності регулярного використання різноманітних форм фізичного виховання та масового спорту. Зміст і обсяг відповідних занять визначається на підставі

науково обґрунтованих норм для окремих груп населення, наявних мотивів і цінностей, з урахуванням характеру рухової активності людини у професійній діяльності, навчанні та побуті.

Що передбачає здоровий спосіб життя громадян?

Здоровий спосіб життя є визначальним чинником забезпечення тривалості активного життя, соціального, біологічного та психічного благополуччя громадян і передбачає оптимальну рухову активність, раціональне харчування, здоровий сон, дотримання гігієнічних правил, відмову від тютюнокуріння, вживання наркотиків та зловживання алкоголем.

Складовою яких процесів є фізичне виховання і масовий спорт? Є складовою процесу повноцінного розвитку людини та її виховання, дієвим засобом профілактики захворювань, підготовки до високопродуктивної праці, захисту Батьківщини, забезпечення творчого довголіття, організації змістовного дозвілля, запобігання антигромадським проявам.

Що покладається в основу вітчизняної системи фізичного виховання?

Комплекс показників обсягу щотижневої рухової активності, рівень спеціальних знань про особливості рухової активності сучасної людини, її фізичний розвиток, стан функціональних систем організму, фізичної працездатності та рухових здібностей.

Якими є завдання держави у сфері фізичного виховання і спорту для всіх?

- розроблення та реалізація концепції сімейного активного дозвілля;
- удосконалення системи фізичного виховання у закладах дошкільної, загальноосвітньої, професійно-технічної та вищої освіти;
- реформування системи фізичної підготовки та масового спорту на підприємствах, в установах та організаціях;
- підвищення ефективності фізичної підготовки у Збройних силах України, інших військових формуваннях та правоохоронних органах;
- стимулювання розвитку ринку оздоровчих, рекреаційних та реабілітаційних послуг, гарантування їх доступності та якості;
- створення умов для залучення до спорту інвалідів та соціально незахищених громадян, членів їхніх сімей;
- заохочення розвитку ветеранського руху у сфері фізичної культури і спорту;
- створення умов для розвитку дитячого спорту: охоплення всіх дітей системою короткочасного навчання основних елементів певних видів спорту для ознайомлення з цінностями спорту та виявлення схильності до подальших занять;

- забезпечення органічного взаємозв'язку між фізичним вихованням, масовим спортом та спортом вищих досягнень. *Дітям, які засвоїли основи окремих видів спорту, слід надавати можливість використовувати ці навички протягом усього життя для оптимізації своєї рухової активності, а найбільш обдаровані повинні переходити в систему дитячо-юнацького і резервного спорту та спорту вищих досягнень. Громадянам, які в процесі багаторічної підготовки не досягли достатнього рівня для переходу на наступний етап спортивного вдосконалення, мають створюватися умови для повноцінного використання їхнього потенціалу у масовому спорті.*

4. Економічна діяльність у сфері фізичної культури і спорту

На що спрямовується економічна діяльність у сфері фізичної культури і спорту?

На задоволення зростаючих потреб населення у фізкультурно-спортивних послугах високої якості, сприяє зростанню ділової активності фізкультурно-спортивних організацій, гармонізації їх економічних відносин з іншими суб'єктами господарювання.

За рахунок чого формується майно суб'єктів господарювання у сфері фізичної культури і спорту?

За рахунок грошових та майнових внесків засновників, доходів, одержаних від надання фізкультурно-спортивних послуг та провадження інших видів господарської діяльності, доходів від цінних паперів, кредитів банків та інших кредиторів, коштів державного та місцевих бюджетів, грантів, коштів громадських і благодійних організацій.

Видатки з бюджетів усіх рівнів спрямовуються передусім на що?

- забезпечення фізичного виховання на сучасному рівні у державних і комунальних навчальних закладах;
- забезпечення діяльності спортивних шкіл, інших суб'єктів державного сектору;
- підготовку за державним замовленням фахівців у вищих навчальних закладах за напрямом «Фізична культура і спорт» та підвищення їх кваліфікації;
- проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень з проблем фізичного виховання і спорту;
- створення мережі сучасних спортивних споруд, модернізацію баз олімпійської, параолімпійської та дефлімпійської підготовки відповідно до міжнародних стандартів;
- забезпечення підготовки та участі збірних команд України в Олімпійських, Параолімпійських, Дефлімпійських, Всесвітніх студентських іграх та інших міжнародних змаганнях, проведення спортивних заходів;
- соціальну рекламу рухової активності як чинника здорового способу життя, інформаційно-просвітницьку діяльність;

- надання на конкурсних засадах фінансової допомоги організаціям сфери фізичної культури і спорту для проведення спортивних заходів, реалізації відповідних програм та проектів;
- компенсацію витрат спортивним спорудам за їх пільгове використання певними групами населення;
- міжнародну діяльність у сфері фізичної культури і спорту. Урахуванням світової практики суб'єктам господарської діяльності у сфері фізичної культури і спорту можуть надаватися в установленому порядку інвестиційні, податкові, митні та інші переваги. *З метою захисту прав споживачів фізкультурно-спортивних послуг держава використовує відповідні механізми ліцензування, сертифікації та стандартизації.*

Позабюджетне фінансування сфери фізичної культури і спорту здійснюється за рахунок яких коштів?

Впровадження державних спортивних лотерей, заохочення спонсорів тощо. Учасники професіонального спорту здійснюють економічну діяльність згідно з вимогами, що визначаються міжнародними спортивними організаціями, та відповідно до законодавства України.

5. Забезпечення розвитку фізичної культури і спорту

На чому базується кадрова політика у сфері фізичної культури і спорту?

На використанні науково обґрунтованих підходів до прогнозування та задоволення реальних потреб суспільства у відповідних фахівцях (як за кількістю, так і за якістю підготовки), підвищення рівня захисту їх інтересів, удосконалення системи морального і матеріального стимулювання, нормування та оплати праці, посилення особистої відповідальності за кінцевий результат діяльності. Забезпечення високої професійності таких фахівців стимулюється шляхом проведення їх періодичної атестації. Визначальними чинниками у доборі кадрів є фаховий рівень, досвід роботи та вміння працювати в нових соціально-економічних умовах. У сфері фізичної культури і спорту систематично оновлюється нормативна база з питань класифікації професій.

Що включає кадрове забезпечення розвитку фізичної культури і спорту?

Систему безперервної освіти, яка передбачає професійну орієнтацію, підготовку, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів. Держава шляхом стандартизації освіти встановлює погоджені вимоги до змісту, обсягу та якості вищої освіти, що визначаються загальною метою освітньої та професійної підготовки кадрів для сфери фізичної культури і спорту. Для ефективного використання фінансових ресурсів та забезпечення конкурентоспроможності на ринку праці фахівців з фізичної культури і спорту держава здійснює оптимізацію мережі вищих навчальних закладів, де проводиться підготовка таких фахівців.

Чому мають надаватися пріоритети у матеріально-технічному забезпеченні сфери фізичної культури і спорту?

Формуванню розгалуженої мережі сучасних спортивних споруд з урахуванням запитів різних соціальних, професійних, демографічних груп населення, їх інтересів та рівня спортивної підготовленості. *Держава вдосконалює соціальні та будівельні стандарти і нормативи відповідно до вимог міжнародних спортивних організацій та з метою забезпечення охорони довкілля, здійснює контроль за їх дотриманням. За рахунок модернізації промисловості внутрішній ринок наповнюється конкурентоспроможною вітчизняною продукцією спортивного призначення. Держава створює привабливі економічні умови для залучення приватних інвестицій у розвиток матеріально-технічної бази сфери фізичної культури і спорту.*

Організація наукових досліджень у межах наукової галузі «Фізичне виховання і спорт» спрямовується на що?

На розв'язання актуальних фундаментальних та прикладних наукових проблем і впровадження результатів роботи науковців у практику. *Держава сприяє забезпеченню сучасною апаратурою і обладнанням галузевих наукових установ, у тому числі проблемних лабораторій, які діють на базі вищих навчальних закладів та організацій фізкультурно-спортивної спрямованості, створює умови для формування вітчизняних наукових шкіл, підвищує вимоги до підготовки і раціонального використання наукових кадрів. У сфері фізичної культури і спорту широко впроваджуються інформаційно-комунікаційні технології.*

Діяльність служби спортивної медицини спрямовується на що?

На вдосконалення методик діагностики, лікування, профілактики травм і захворювань спортсменів, підвищення ефективності функціонування їх організму в процесі навчально-тренувальної та змагальної діяльності, на посилення боротьби із застосуванням допінгу в спорті. *Держава вдосконалює систему підготовки, атестації та підвищення кваліфікації лікарів із спортивної медицини на основі поєднання фундаментальних і прикладних медичних знань, теорії та методики фізичної культури і спорту. Створюються умови для широкого використання можливостей фізичної реабілітації у медицині та спорті для всіх.*

Формуванню якої громадської думки сприяє держава?

Держава сприяє формуванню позитивної громадської думки щодо впливу фізичної культури і спорту на розвиток суспільства загалом та кожної людини зокрема. *З цією метою використовуються інформаційні технології та відповідний моніторинг для підвищення уваги громадськості до сфери фізичної культури і спорту, формування позитивного іміджу фізкультурно-спортивних організацій. Створюються сприятливі умови для усвідомлення громадськістю значення і можливостей фізичної культури у розв'язанні соціально-економічних проблем*

6. Міжнародна діяльність у сфері фізичної культури і спорту

На яких засадах базується міжнародна діяльність у сфері фізичної культури і спорту?

На засадах зовнішньої політики України, пріоритетним напрямом роботи якої на міжнародній арені залишається зміцнення зв'язків з провідними міжнародними спортивними організаціями, іноземними державами. *Вдосконалюється договірна база та підвищується ефективність міжнародного співробітництва шляхом зміцнення контактів у межах міждержавних, міжурядових та міжвідомчих угод. Підтримується входження України до міжнародних спортивних організацій та продовження діяльності в організаціях, у яких країна вже представлена. Проводиться аналіз ефективності співробітництва та визначення дієвого механізму впровадження в Україні міжнародних програм, досвіду роботи іноземних держав з розвитку фізичної культури і спорту.*

Що передбачає європейська інтеграція України стосовно розвитку спорту?

Приєднання до конвенцій Ради Європи, які стосуються розвитку спорту. *Держава здійснює заходи, спрямовані на підвищення ефективності виконання вимог зазначених конвенцій.*

Ким ще забезпечується розвиток міжнародних зв'язків у сфері фізичного виховання і спорту?

Відповідними підрозділами місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, всеукраїнськими спортивними федераціями, спілками, товариствами, спортивними клубами та іншими суб'єктами. *Основною формою цієї роботи є укладення угод про двостороннє спортивне співробітництво з аналогічними структурами в інших державах, організацію навчання та підвищення кваліфікації фахівців, проведення міжнародних молодіжно-спортивних обмінів, турнірів, матчевих зустрічей з різних видів спорту, розроблення спільних проектів та їх реалізація.*

Питання для повторення пройденого матеріалу:

- 1) Що передбачає здоровий спосіб життя громадян згідно визначення Доктрини?
- 2) Складовою яких процесів є фізичне виховання і масовий спорт?
- 3) Що покладено в основу змісту і обсягу занять з фізичного виховання і спорту?
- 4) Які чинники визначають зміст і обсяг занять з фізичного виховання і спорту?
- 5) Що покладається в основу вітчизняної системи фізичного виховання?

- 6) Яким є одне із завдань держави у сфері фізичного виховання і спорту для всіх?
- 7) На що спрямовується економічна діяльність у сфері фізичної культури і спорту?
- 8) За рахунок чого формується майно суб'єктів господарювання у сфері фізичної культури і спорту?
- 9) На що передусім спрямовуються видатки з бюджетів усіх рівнів?
- 10) За рахунок яких коштів здійснюється позабюджетне фінансування сфери фізичної культури і спорту?

Рекомендована література

1. Товт В.А. Теорія і практика національної системи спорту для всіх / Навчальний посібник / Укладачі: В.А.Товт, В.Я.Сусли. - Ужгород: ПП «Данило С.І.».2017 – С. 17-24.
2. Основи теорії спорту для всіх. Метод. Посібник/Товт В.А., Ляховець Л.О., Ляховець-Булеца К.М., Степчук Н.В.. – Ужгород: "Говерла", 2014. – С. 21-31.
3. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту // Указ Президента України від 28 вересня 2004 року №1148/2004. - 81 с.